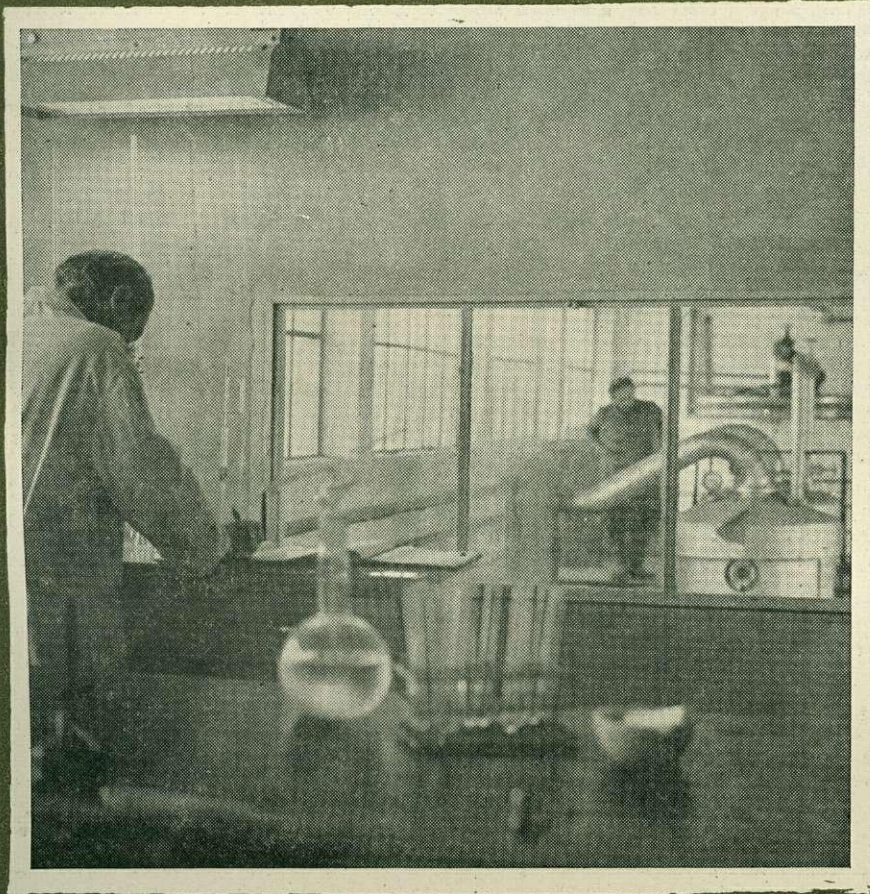

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 99. ÉVFOLYAMA

XIII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM 145—192 OLD. 1964. ÁPRILIS

TARTALOM

<i>Dr. Sali Emil</i> : Allami erdőgazdaságaink eredményei az 1962/63. gazdasági évben	145
<i>Dr. Szász Tibor</i> : Az erdőgazdasági munkaszervezés alapjai	150
<i>Dr. Keresztesi Béla</i> : Az erdők és a fák szépsége	155
<i>Papp Mihály</i> : Hajdú-Bihar megye nyártelepítéseinek termőhelyi alapjai	167
<i>Dr. Farkas Vilmos</i> : Az ERTI Erdészeti Gazdaságtani Osztályáról	174
<i>Cebe Zoltán</i> : Camping lehetőségek az Országban es ennek erdészeti előfeltételei	178
<i>Kollár Gyula</i> : A karácsonyfatermelés és értékesítés kérdései	182
<i>Cebe Zoltán—dr. Babos Imre</i> : Hozzászólás a fafajmegválasztás kérdéséhez	185
Irodalmi szemle	
<i>Dr. Szepesti László</i> : A motorfűrészt (dr. Káldy József)	187
<i>Dr. Assmann L.</i> : Waldertragskunde (Fatermeléstan) (dr. Birck Oszkár)	188
Az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) erdészettörténelmi szekciójának alakuló ülése (dr. Keresztesi Béla)	190
<i>Holzer, K.</i> : Erdészeti genetikai és nemesítési villágkiállítás (dr. Keresztesi Béla)	190
A varázsvessző alkalmas a mágneses erőter változásainak jelzésére (Gerthais Antal)	191
Címkép és a hátlapon: Az Erdőkémiai Vállalat zalaegerszegi gyantaüzeme	
(Fotó ERTI, Jérôme René felvételei)	

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Д-р. Шали Эмиль</i> : Результаты гослесхозов в 1962/63 хозяйственном году	145
<i>Д-р. Сас Тибор</i> : Основы организации труда в лесном хозяйстве	150
<i>Д-р. Керестеш Белла</i> : Красота леса и деревьев	155
<i>Папп Михай</i> : Условия для разведения тополей в комитате Хайду-Бихар	167
<i>Д-р. Фаркаш Вильмош</i> : Начало экономического исследования в ЭРТИ	174
<i>Цебе Золтан</i> : Возможности кемпингов в Эпшере и их лесохозяйственные предпосылки	178
<i>Коллар Дьюла</i> : Вопросы выращивания и сбыта рождественской елки	182
<i>Цебе Золтан—Д-р. Бабос Имре</i> : Выступление к вопросу выбора древесной породы	185
Литературное обозрение	187
На первой и последней странице обложки: <i>Завод по производству смолы предприятия ЭРДЭ-КЕМИА в Залаэгерсеге.</i>	

Фото: Жером Рене).

SOMMAIRE

<i>Dr. Sali E.</i> : Les résultats des Économies forestières de l'État dans l'exercice 1962/63.	145
<i>Dr. Szász T.</i> : Les bases de l'organisation du travail forestier	150
<i>Dr. Keresztesi B.</i> : La beauté des forêts et des arbres	155
<i>Papp M.</i> : Les conditions de tation de la culture du peuplier dans le département Hajdú-Bihar	167
<i>Dr. Farkas V.</i> : Les débuts de la recherche d'économie dans l'Institut des sciences forestières	174
<i>Cebe Z.</i> : Les possibilités de camping dans la région Orség et ses prémisses forestières	178
<i>Kollár Gy.</i> : Les problèmes de la production et du placement des arbres de Noël	182
<i>Cebe Z.—dr. Babos I.</i> : Sur le problème du choix des espèces forestières	185
Revue littéraire	187
En couverture et en reverse: <i>L'usine de résine de l'entreprise Erdőkémia à Zalaegerszeg</i>	
(Photo Jérôme R.)	

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Dr. Babos Imre tudományos osztályvezető, ERTI, Budapest; *Cebe Zoltán* erdőmérnök, Szombathelyi All. Erdőgazdaság, Óriszentpéter; *Dr. Farkas Vilmos* tudományos munkatárs, ERTI, Sopron; *Dr. Keresztesi Béla* intézeti igazgató, ERTI, Budapest; *Kollár Gyula* főmérnök, OEF, Budapest; *Papp Mihály* erdőművelési előadó, Hajdúsági All. Erdőgazdaság, *Dr. Sali Emil* főigazgatóhelyettes, OEF, Budapest; *Dr. Szász Tibor* tudományos munkatárs, ERTI, Budakeszi.

Állami erdőgazdaságaink eredményei az 1962/63. gazdasági évben

DR. SÁLI EMIL

Az elmúlt gazdasági évben — a népgazdaság sok más ágához hasonlóan — állami erdőgazdaságainknak is nagy nehézségekkel kellett megbízkózniuk. A korán beköszöntött tél az őszi erdősítéseket is félbeszakította, a hosszú ideig tartó hideg és a gyakori hófúvások nehezítették és jóval költségesebbé tették a fakitermelést és a faanyagszállítást. Az értékesítési feladatok teljesítésében — a téli elmaradások miatt — az egész gazdasági évben kisebb-nagyobb akadályok mutatkoztak. — Mindezeket a körülményeket figyelembevéve megállapíthatjuk, hogy erdőgazdasági dolgozóink, munkások és műszakiak egyaránt jól helytálltak. A lakosság tüzelőgondjainak enyhítésében, a tavaszi erdősítések igen jó megszervezésében, általában a termelési tervek teljesítésében az állami erdőgazdaságok derekas munkát végeztek. Jelentősen előrehaladtak a gazdasági év elején bekövetkezett és közel félmillió m³ faállományt sújtó zúzmarakár helyreállításában is.

Mindezek mellett azonban az elmúlt gazdasági év olyan tanulságokkal is szolgál, amelyeket a jövő munkájának megjavítása érdekében sürgősen le kell vonnunk.

Fahasználat

Az elmúlt évi tél leginkább a fahasználat körébe vágó munkákat nehezítette. A gazdasági év első felében erősen elmaradtunk a korábbi évek üteméhez képest. Mégis szükséges megemlítenünk, hogy a gazdasági év folyamán majdnem végig egyenletes volt a fakitermelés üteme. A tél egyik következményeként tehát nem tapasztalhattunk a gazdasági év első felében az időarányosnál nagyobb kitermelést, hanem egész évre elnyúlt ez a munka.

Állami erdőgazdaságaink közel 3,1 millió m³ fát termeltek ki, s ez a tervezettnél egy százalékkal több.

A használati módok arányában a tervhez képest kisebb-nagyobb változások adódtak, amelyek a hó- és zúzmara okozta károk időközben megkezdett felszámolására vezethetők vissza.

Az iparifahányad további emelkedése a tervben szereplő mennyiségnél 104 ezer m³-rel többet eredményezett: nőtt a rönk, a bányafa, a farostfa és a fagyártmányfa mennyisége, s mindez kisebb mértékben a vastag-, nagyobb mértékben a vékony tűzifa terhére. Sajnálatos azonban, hogy a papírfában kisebb mértékű elmaradással találkozunk. A vastagfára vonatkoztatott iparifakihozatal elérte a 64 százalékot. A vágáslap feletti összes famennyiségnek 55 százalékát a véghasználat, 41 százalékát a gyérités és 4 százalékát a tisztítás adta. Ezek az adatok gyakorlatilag alig térnek el az előző évi kedvező arányoktól.

A nehéz szállítási körülmények ellenére erdőgazdaságaink az iparifaértékesítés tervét 103 százalékra teljesítették, a tűzifaértékesítésben azonban 3 százalékkal elmaradtak. Ez utóbbi körülmény a folyó gazdasági évre is áthúzódó

problémát jelent, mert a tervezettnél nagyobb készlet az erdőgazdasági készletezési helyek tekintetében is kedvezőtlen s így értékesítéséhez még jelentős anyagmozgatási feladatot kell elvégezni.

Faanyagmozgatás

Az 1962/63. gazdasági évben a faanyagmozgatási feladatok — m^3 -ben kifejezve — mintegy 10 $\%$ -kal nagyobbak voltak, mint az előző gazdasági évben, annak ellenére, hogy a fakitermelés néhány százalékkal kisebb feladatot jelentett az előző évinél. Így az előző évi 38 millió m^3 km szállítási teljesítménnyel szemben mintegy 42 millió m^3 km-t kellett elérniük. Ebből több mint 23 millió m^3 km-t saját, 18 millió m^3 km-t idegen eszközökkel teljesítettek. Az összes faanyagmozgatási teljesítményből a közelítésre 1, a kiszállításra 9, a szállításra 90 $\%$ esett. A saját eszközökkel elért teljesítményből a tehergépkocsik 49 $\%$ -ban, a traktorok 27 $\%$ -ban, az erdei vasútak 11 $\%$ -ban, a fogatok 9 $\%$ -ban és a vízi szállítóeszközök 4 $\%$ -ban vették ki részüket.

A faanyagmozgatás az egész erdőgazdasági termelés egyik legnagyobb költségét jelentő munkája. A közelítés, kiszállítás, rakodás, rakodók fenntartása, a vasúton és hajón történő szállítás költségei együtt megközelítik az évi félmilliárd forintot. A költségek nagyságrendje, főként pedig a hasonló adottságú erdőgazdaságokban mutatkozó különbözősége arra figyelmeztet, hogy ezen a téren, elsősorban a szállításszervezés igen alapos javításával roppant nagy tartalékokat tárhatunk még fel.

Fűrészáru- és fagyártmánytermelés

Az elmúlt évben egy fűrész- és 155 fagyártmányüzemük volt erdőgazdaságainknak. Ezekben az üzemekben — az előző évi 414 ezerrel szemben — 417 ezer m^3 fűrészáru és fagyártmányt termeltek 582 ezer m^3 faanyagból. A kihozatal az előző évi 78 $\%$ -ról 72 $\%$ -ra esett vissza. Ennek oka az, hogy a fagyártmányösszetételben az igények módosulása folytán jelentős változások következtek be. A termelt árumennyiségnek kerekén egynegyede ugyan most is bányadeszka volt, de a nagy kihozatalt biztosító szerfás épületgarnitúrák aránya az egyharmadról az egyhatodra esett vissza.

Mint hogy a fagyártmánytermelésben továbbra is számolnunk kell azzal, hogy a választékösszetétel változik, és ez hatással lesz az ágazat költségeinek alakulására is, egyre égetőbb az egyes fagyártmányválasztékok anyagigényének ill. kihozatali százalékának, s mindennek megfelelően az egyes választékok önköltségének az eddigieknél megbízhatóbb ismerete. Enélkül kellően pontos tervet sem készíthetünk, s a végrehajtás ellenőrzése is bizonytalanává válik.

Csemetetermelés

Nehézségeink a csemetehiány miatt tovább fokozódtak. Erdeifenyőből 30, feketefenyőből 10, tölgyből 9 millióval kevesebb csemete állt rendelkezésre az előzetes terveink szerint szükséges mennyiségnél. A hiány okai között megtaláljuk a kedvezőtlen időjárást, a csemetekertek öntözésének elhanyagolását, a költségtényezők rendezetlenségét és a gondatlanságot egyaránt. Mindezeknek a problémáknak a megszüntetésére az Országos Erdészeti Főigazgatóság is számos intézkedést tett (pl. öntözőberendezések beszerzése), de még többet kell tennie (új csemetetermelési utasítás, költségek rendezése stb.). Erdőgazdaságainknak az önellátást — amely már évtizedes gond — nagyobb odaadással kell megvalósítaniuk, s ehhez a szükséges fafajok magtermését a lehetséges mértékben be kell gyűjteniük.

Erdőfelújítás, erdőtelepítés

Az 1962/63. gazdasági évben az állami erdőgazdasági erdőkben 8,9 ezer hektár vágásfelújítási kötelezettség keletkezett, bár a véghasználatok területe meghaladta a 9,5 ezer hektárt. A keletkezett vágásfelújítási kötelezettség 28 százalékos rontott erdők átalakítása céljából végrehajtott kitermeléséből adódott.

A gazdasági évben vérehajtott felújítás a következő:

természetes úton magról	2,1 ezer ha
természetes úton sarjról	0,5 ezer ha
mesterséges úton (első kivétel)	5,9 ezer ha
<hr/>	
összesen:	8,5 ezer ha

Meg kell jegyeznünk, hogy a korábbi évek munkájának eredményeként a tárgyalt időszakban kerekén 10 ezer hektár erdőfelújítás vált befejezetté. Egyedül ez a körülmény mentheti — természetesen igen kis mértékben — azt, hogy erdőfelújításunk első kivétele kevesebb a keletkezett vágásfelújítási kötelezettségénél.

Az erdőtelepítések első kivételének mintegy 4 ezer hektáros tervét 102 százalékra teljesítettük. Ugyanakkor megállapíthatjuk, hogy a terv meglehetősen kicsi volt, mert már eleve számolt a csemetehiánnyal.

Jelentős eredményesség javulást kell hozniok mind az erdőfelújításban, mind az erdőtelepítésben a már közkezen forgó táji erdőművelési irányelveknek. Az elmúlt gazdasági évben már felhasználtuk ezt a munkát. Azt vártuk többek között, hogy több ültetési anyagot kívánnak az új irányelvek. A tényszámok — egyelőre — ezt a várakozást nem igazolták: a mesterséges erdőfelújításokban hektáronként 10 324 db, az erdőtelepítésekben 9 842 db csemetét használtak fel, az 1961/62. gazdasági évi 11 246 ill. 11 588 db-bal szemben.

A gazdasági év végén megállapított kárállomány főbb adatai a következők:

aszály	72%
rovar	14%
egyéb elemi kár	4%
vadkár	10%
<hr/>	
összesen:	100%

Az adatok közt feltűnő a vadkár számottevő csökkenése.

Vadgazdálkodás, vadászat

Az üzemi vadászterületeken folyó gazdálkodásra is rányomta bélyegét a kemény tél. Hatása egyrészt abban mutatkozott, hogy az általában intenzív etetés ellenére is nagy elhullást tapasztalhattunk, másrészt pénzügyileg kedvezőtlenebb eredményre vezetett a tervezetthez viszonyítva.

Az előző évi 6,4 ezerrel szemben az elejtett nagyvad száma alig haladta meg az 5 ezret, viszont a korábbi évek kisszámú elhullásával szemben az elmúlt gazdasági évben — elsősorban az erős tél miatt — 2,6 ezernél több nagyvad pusztult el.

Az üzemi apróvadás területeken hasonló jelenségeket tapasztaltunk: az előző évi közel 20 ezerrel szemben mintegy 12 ezer apróvadás történt, de apróvadásban is — elsősorban a fogolyállományban — 5,5 ezer volt az elhullás.

Gépesítés

Ezen a téren jelentős fejlődést tapasztaltunk. Csak a gépesített munka igen jó megszervezése adhatott módot arra, hogy a téli nehézségek, elmaradások ellenére is teljesítsük termelési terveinket. A fontosabb gépek számának alakulását az alábbi adatok szemléltetik:

	1960/61	1961/62	1962/63
	gazdasági év végén		
üzemképes láncfűrész	1082	1250	1316
traktorok	408	429	509
tehergépkocsi	158	134	270
pótkocsi	652	685	772
tehergépkocsidarú	25	22	39

Az egy leltári motorfűrészre eső évi teljesítmény a tárgyalt időszak alatt 1410 m³-ről 1510 m³-re nőtt. Ezen az átlagon belül — az alkatrészellátásban időszakosan előforduló akadályok ellenére — igen meggyőző a Stihl-Contra-fűrészek közel 3 ezer m³-es eredménye.

Néhány fontosabb munka gépesítési foka tovább javult:

	1960/61	1961/62	1962/63
	gazdasági évben % -ban		
csemetekiemelés	32	39	46
suháng-, sorfakiemelés	47	63	68
erdősítés vetéssel	15	14	13
erdősítés ültetéssel	1	3	5
erdősítés ápolása	35	30	29
fakitermelés	48	61	75
közelítés m ³ -ben	5	5	5
kiszállítás m ³ -ben	14	16	20
szállítás m ³ -ben	75	72	94
rakodás m ³ -ben	1	2	3,4

A nehéz és veszélyes rakodásban ugyan közel a kétszeresére nőtt a gépesítés foka, de a munkát erősebb ütemben tovább kell folytatnunk.

Több erdőgazdaságunk területén tapasztaltuk a talajelőkészítés, a tuskóirtás, a tuskóval való fadóntás stb. területén igen jó eredményt hozó módszereket. Ezeket mihamarabb széles körben el kell terjesztenünk a műszaki színvonal általános emelkedése érdekében.

Munkaügyi helyzet

Erdőgazdaságaink a korábbi gazdasági évi feladataiknál nagyobb termelési tervüket az 1962/63. gazdasági évben mintegy ezerrel kevesebb, éves átlagban 43,4 ezer munkással oldották meg. Amennyire örvendetes ez a csökkenés, annyira kedvezőtlen az alkalmazotti létszám állandó növekedése. Az 1961/62. gazdasági évi 8,6 ezer fős átlaggal szemben 1962/63-ban átlagosan 8,7 ezer

alkalmazottat foglalkoztattunk, sőt számuk a gazdasági év végére 8,8 ezer fölé nőtt. Állandó munkásaink aránya egyenletesen növekszik továbbra is: az előző évi 41⁰/₀-ról 45⁰/₀ fölé emelkedett. Az új állandó munkások zömét erdőgazdaságaink a főüzemágakban és a segédüzemágakban foglalkoztatták. A mellék- és kiegészítő üzemágakban az állandó munkások aránya nem változott. Az általános munkákban is jelentősen nőtt az állandó munkások száma, jöllehet ez az esetek egy részében fegyelmetlenségre, felesleges alkalmazásokra vezethető vissza. Nagyrészt a tél egyik következményeként értékelhetjük, hogy a fizetett, de le nem dolgozott munkaidő az összes fizetett munkaidőnek tetemes részét, 4,4⁰/₀-át adja.

Állandó munkásaink keresete tovább növekedett. Az átlagos keresetekhez képest 13⁰/₀-kal, az időszaki munkások keresetéhez viszonyítva közel 40⁰/₀-kal többet kaptak az állandó munkások.

A munkaerőhelyzet enyhülésével erdőgazdaságaink továbbra sem számolhatnak. A rendelkezésre álló munkások még megfelelőbb foglalkoztatásával, munkájuk még jobb megszervezésével kell a nagyobb termelési feladatokat megoldaniok.

A termelés gazdaságossága

A kedvezőtlen időjárás jelentősen növelte az önköltséget, elsősorban a fahasználati ágazatban, más ágazatokban az aszály csökkentette a termelési értéket (csemetetermelés, erdősités). Így erdőgazdaságaink a tervezett üzemi eredmény 85 százalékát érték el. Némileg kedvezőbben alakult a vállalati eredmény, minthogy — az állami támogatás figyelmen kívül hagyásával — 92 százalékra teljesítették.

Más tekintetben az eredmények kedvezően alakultak, amint azt táblázatunk adatai bizonyítják.

Megnevezés	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63
Egy munkásra eső halmozott termelési érték	100	112	120	127	135
Egy munkásra eső teljes termelési érték	100	112	117	127	134
100 Ft munkabérrre eső teljes term. érték	100	106	114	114	113
Összes munkaslétszám	100	107	105	105	103
Munkások béralapja	100	111	111	116	112
Halmozott term. érték	100	120	126	134	138
Teljes term. érték	100	119	123	132	136
Munkások átlagórabére	100	99	99	105	112
Műsz. alk. keresete	100	101	110	113	114
Adm. alk. keresete	100	100	101	107	107
Kiegészítők keresete	100	108	113	113	116

Végezetül vizsgáljuk meg, hogy a távlati célok megvalósítása irányában milyen mértékben haladtunk:

- a) erdőfelújítási hátralékunk — figyelembe véve a befejezett erdőfelújításokat — csökkent, ütemét azonban gyorsítanunk kell;
- b) erdőterületünk a fásítások nélkül is 4 ezer hektárral gyarapodott;
- c) a véghasználat területének 28 százalékán rontott faállományt termelünk ki átalakítási céllal;
- d) nemesnyárást 407, egyéb lágylombos faállományt 632, összesen 1039 hektáron vontunk be a véghasználatba, ezzel szemben egyedül nemesnyárást felújításban és telepítésben 2012 hektáron létesítettünk;
- e) az előző évihez képest csökkentek a gyéritések (52 ezer hektár) és a tisztítások (34,5 ezer hektár), minőségük azonban általában kielégítő.

Az elmúlt gazdasági évben elért eredmények ellenére is gondosan ügyelnünk kell a jövőben több feladat jobb megoldására, ilyen a maggazdálkodás és a csemetetermelés, az erdősítéseknek a megadott technológia szerint való elvégzése, az erdővédelem fejlesztése, a céltudatosabb gépesítés stb.

A folyó gazdasági évben eddig elért eredmények azt bizonyítják, hogy a korábbiakhoz viszonyítva kedvezőtlen időjárást is jelentősen ellensúlyozni tudják dolgozóink, s a rájuk bízott feladatokat minőségileg és mennyiségileg végre tudják hajtani.

Az erdőgazdasági munkaszervezés alapjai

DR. SZÁSZ TIBOR

Népgazdaságunk minden termelő ágazatának, így az erdőgazdálkodásnak is egyik legfontosabb feladata a termelékenység állandó növelése és az önköltség csökkentése. Ezen belül a fizikai munkának minél nagyobb fokú helyettesítése tárgyiasult munkával.

A termelékenység növelésének, az önköltség csökkentésének és a fizikai munka tárgyiasult munkával való helyettesítésének legfőbb módja a munkafolyamatok gépesítése. A gépesítés mellett azonban — mivel az erdőgazdasági munkafolyamatok több dolgozó összetevékenységét követelik meg — fontos szerep jut a munkák szakszerű megszervezésének is.

Hazánkban az erdőgazdasági munkák gépesítése terén 1950-től mind a kutatás, mind a gyakorlat nagy lépésekben haladt előre. A munkafolyamatok termelékenységnövelő és önköltségcsökkentő hatású szervezési módszereinek kialakításával azonban sem elméleti, sem gyakorlati szinten nem foglalkoztunk jelentőségének megfelelően. Emiatt a gépesítés nyújtotta lehetőségeket nem használtuk ki kellő mértékben.

A munkaszervezésben rejlő nagy népgazdasági tartalékokra az *MSZMP VII. kongresszusa* irányította rá az erdészeti szervek figyelmét. Az Erdészeti Tudományos Intézetben is ennek alapján indult meg 1961-ben az erdőgazdasági munkák megfelelő szervezetének kialakításával kapcsolatos kérdések vizsgálata.

Az azóta elért kutatási, füzeti és üzemi kísérleti eredmények igazolták, hogy a munkaszervezés problémái iránt a gyakorlat részéről megmutatkozó sür-